

De Natuurvriend

**Mededelingenblad van de KNNV afd. Gouda e.o.
Nummer 2024-3**

Blad en afdeling

De Natuurvriend is het mededelingenblad van de Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging (KNNV), Vereniging voor Veldbiologie, afdeling Gouda en omstreken. Het blad verschijnt drie maal per jaar in januari, mei en september.

De doelstellingen van de KNNV zijn natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Activiteiten zijn onder meer excursies, lezingen en cursussen. Er zijn 8 werkgroepen actief.

Website: <https://www.gouda.knnv.nl>

e-mail adres: gouda@knnv.nl

Contributie

Gewone leden: € 38,00

Huisgenootleden (zonder Natuurvriend en Natura) en jeugdleden € 18,00

Bankrek. NL60 TRIO 0320 0373 63

t.n.v. KNNV afd. Gouda e.o. te Gouda.

Opzeggen lidmaatschap: voor 1 november bij de ledenadministratie.

Kopij volgende nummer

Per e-mail in Word naar

j.uilenbroek@hccnet.nl vóór resp.

15 april, 15 augustus en 15 december.

Bestuur

Voorzitter

Frans Kingma, 0182-531615

voorzitter@gouda.knnv.nl

Secretaris

Lourien van der Hoek, 0182-532151

secretaris@gouda.knnv.nl

Natuurhistorisch secretaris

vacant

Ledenadministratie

Sari Bestebeurtje, 0182-511736

ledenadministratie@gouda.knnv.nl

Penningmeester

Marius van Rouwendal, 06-38910601

penningmeester@knnvgouda@gmail.com

Redactie Natuurvriend

Jan Uilenbroek, 0182-618037

j.uilenbroek@hccnet.nl

Coördinatoren Werkgroepen

Plantenwerkgroep

Peter Duits

plantenwerkgroep@gouda.knnv.nl

Vlinderwerkgroep

Marcel Mikkers

vlinderwerkgroep@gouda.knnv.nl

Vogelwerkgroep

Cor Martijn

vogelwerkgroepknnvgouda@gmail.com

Weidevogelwerkgroep

Jur Broer

marja.jur.broer@planet.nl

Natuurbeschermingswerkgroep

Frans Kingma

voorzitter@gouda.knnv.nl

Werkgroep zoetwaterbiologie

Annemarie van Putten

amvanputten@hetnet.nl

Werkgroep tuinambassadeurs

Marjolein Heesters

tuinambassadeurs.gouda@gmail.com

Werkgroep natuuractiviteiten

Frans Kingma

natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

Inhoud

pg. 3	van de voorzitter	pg. 14	fotopagina waarnemingen tijdens de midweek
pg. 4	verslag vogelcursus	pg. 15	fotopagina paddenstoelen
pg. 5	minicursus vogels herkennen	pg. 16	basiskwaliteit natuur
pg. 6	impressies midweek 2024	pg. 18	meeuwen met kleurringen in Gouda
pg. 9	Grutto leziria was weer terug in de polder Bloemendaal	pg. 21	onze gierzwaluwen
pg. 10	nieuws van de vlinderwerkgroep	pg. 24	publieksactiviteiten
pg. 11	wandelen op oude grond	pg. 25	activiteitenprogramma
pg. 13	vrijwilligers gezocht om vogels te tellen		

Van de voorzitter

De vier regentonnen in mijn tuin, goed voor 750 liter, zijn geen moment leeg of half leeg geweest. Je eigen hemelwater afvoeren op je eigen grond is een mooi principe, maar dan moet het ook wel eens droog zijn. Vorig jaar was het natste en warmste jaar ooit en 2024 lijkt ook op een record uit te komen.

Ondanks het weer barst het van het leven in mijn tuin. De grote bonte specht, de houtduiven, Turkse tortels, kool- en pimpelmezen en nog veel meer gevleugeld volk, vliegen af en aan. Het egeltje loopt rond, kikkertjes springen her en der, salamanders verlaten de vijvers en talloze insecten bezoeken de vele bloeiende planten. Door apps als “Obsidentify” kun je ze heel makkelijk op naam brengen. Biodiversiteit in je eigen tuin, wat geniet ik ervan. Helaas is het met de biodiversiteit in Nederland minder goed gesteld. In het in dit nummer opgenomen artikel “basiskwaliteit Natuur” gaan we daar verder op in. Natuurlijk heeft het weer invloed gehad op de door onze vereniging georganiseerde activiteiten, maar ook weer niet heel erg. Zo hadden we een geslaagde biodiversiteitsweek en een geslaagde “ledendag”.

Onlangs heeft onze activiteiten werkgroep weer het hoofd gebogen over zaken als excursies, cursussen, lezingen en publieksactiviteiten. We hebben weer voor een mooi programma gezorgd, dat ook goed is aangegeven op onze website en in deze Natuurvriend.

Jammer alleen dat de opkomst niet altijd even denderend is. Dat ligt niet alleen aan het weer. Veel leden beseffen het wellicht niet hoe leuk het is om er samen met gelijkgestemden op uit te trekken en van de natuur te genieten. We leveren echt waar voor je lidmaatschapsgeld. Zeker als je dit jaar nog niet het meegedaan, zien we uit naar je komst.

Verslag vogelcursus 2024

Ook dit jaar hebben we als Vogelwerkgroep naast de tuinvogelcursus ook weer een vogelcursus georganiseerd met vier theorieavonden en vier excursies waarbij een twintigtal deelnemers een scala aan vogels gepresenteerd kregen. Ze ontvingen daarbij de herkenningskaart 'Vogels van Nederland en België' waarin ze de behandelde vogels nog eens kunnen opzoeken. Ook kregen ze na afloop van elke module een hand-out toegestuurd van de behandelde vogels. De cursus werd gegeven door twee leden van de vogelwerkgroep en door twee gastsprekers (Gert-Jan Pieterse en Stef Strik) die al voor de 9^e keer bij ons te gast zijn. Natuurlijk proberen we met de presentaties zo goed mogelijk aan te sluiten bij het seizoen. Voor Pasen werden de wintervogels en watervogels behandeld, met excursies naar de Brouwersdam en de Surfplas. Voor wie de vogelgeluiden (nog) niet zo goed kent is de vogelapp 'Merlin' een uitkomst. Het aardige daarbij is, dat de deelnemers achteraf zeggen dat ze na twee cursusmodules ook beter gaan kijken en inmiddels al veel meer vogels zien. Na Pasen kwamen we inmiddels wat meer in het voorjaar en werden de weide- en zomervogels behandeld. We hopen dan altijd een Blauwborst te zien, maar helaas lukt dat niet altijd. Sommige deelnemers kunnen niet geloven dat zo'n kleurrijk vogeltje in ons land broedt. De twee laatste excursies waren naar de Voorofsche Polder (Waddinxveen) en het Doovegat in Haastrecht.

brandganzen

We vertellen ook iets over de problemen die vogels ondervinden vanwege industrie, woningbouw, klimaatverandering en intensieve landbouw. Voor de meeste cursisten wordt het inmiddels duidelijk, dat er toch veel meer vogels in ons land te zien zijn dan ze hadden gedacht. Sterker het wordt ze soms wel eens een beetje teveel, want per cursusavond passeren tussen de 30 en 40 vogels de revue. Dan stellen we ze gerust en zeggen dat dat normaal is en dat ze niet moeten verwachten dat ze alles in één keer kunnen onthouden, maar wel dat ze een beter idee krijgen wat er in Nederland aan vogels is te zien, zonder dat je daar verre reizen voor hoeft te maken. Na de laatste excursie sluiten we de cursus af door samen koffie te drinken en nog wat na te praten en/of te evalueren. Ook stimuleren we ze om lid te worden en deel te nemen aan de reguliere KNNV-excursies die het jaar rond worden georganiseerd. Wat we als werkgroep altijd zo bijzonder vinden, is dat de deelnemers zo positief zijn en blij met alles wat ze te zien krijgen. Dan blijkt maar eens te meer dat je van 'vogels kijken' vrolijk wordt en dat de natuur je leven verrijkt. Drie deelnemers zijn lid geworden. Inmiddels bereiden we ons al weer voor op de vogelcursus van 2025.

Namens de vogelwerkgroep, Marius van Rouwendal

Minicursus tuinvogels herkennen

Als voorbereiding van de nationale tuinvogeltelling op vrijdag 24, zaterdag 25 en zondag 26 januari organiseren we weer een minicursus tuinvogels herkennen. De cursus vindt plaats op woensdag 22 januari in het infocentrum Heempad. De kosten bedragen 10 euro. Het aantal deelnemers is maximaal 20. U kunt zich opgeven bij Cor Martijn (vogelwerkgroepknnvgouda@gmail.com).

Impressies Midweek 2024

Van 10 tot 14 juni vond de jaarlijkse Midweek plaats. Een groep van 12 KNNV-leden verkende de Brabantse en Belgische Kempen vanuit recreatiepark De Kemper Vennen, iets ten zuiden van Valkenswaard. De natuurgebieden in deze streek zijn de restanten van het stroomdallandschap van de meanderende Dommel met verschillende zijbeken. Door de vele overgangssituaties van nat naar droog, van voedselarm naar voedselrijk en van laag naar hoog, moet tot een eeuw geleden de rijkdom aan wilde plantensoorten uitzonderlijk groot zijn geweest. Hiervan was rond 1970 weinig meer over. Gelukkig zijn er wel delen gespaard gebleven en er zijn natuurherstelprojecten. Zo wordt door middel van het uitgraven van oude meanders in eerder rechtgetrokken beektrajecten de waterhuishouding van het oude landschap hersteld. Een kenmerk van de streek zijn ook de vloeiwiden, dat zijn de zandgronden waar de boeren vroeger voedselrijk Maaswater naartoe leidden via irrigatiekanalen, om de arme grond vruchtbaarder te maken. Kees Hendriks, die onze gids was, heeft ons - rekening houdend met ieders wensen en mogelijkheden - kennis laten maken met zoveel mogelijk aspecten van de prachtige natuur in deze streek, een verrassing voor degenen onder ons die de Kempen niet kenden. Wat deden we, wat zagen we en hoe werd het ervaren?

Eerst een overzicht van de bezochte gebieden:

Dag 1: Wandeling vanaf de N69 (tegenover het vakantiepark) door De Malpie, een geaccidenteerd terrein, drassig met plassen (waarin kleine zonnedauw), met vennen (waar o.a. een roodhalsfuut werd gespot in het Groot Malpie-ven), broekbossen met uitgebreide gagelstruwelen en heide.

Dag 2: Kadootje bij het ontbijt: een ijsvogel vanaf een tak vissend in de vijver vlak achter onze huisjes. Fietsen via De Malpie en over Borkel en Schaft naar de Achelse Kluis, een voormalig klooster, voor een consumptieve stop. Iets verderop een wandeling naar een uitkijktoren over de Patersgronden, vervolgens fietsen over de Groote Hei naar de vogelkijkhut van het Soerendonks Goor. Het uitzicht viel wat tegen, maar een gebied met zandduinen en bloemrijke akkertjes bleek juist erg interessant.

Dag 3: Verplaatsingen per auto naar wandelgebieden. Eerst naar de Valkenswaardse Visvijvers, waarvan één toegankelijk was. Hier was het geluid van een roerdomp te horen.

Vervolgens bezochten we Plateaux/Hageven op de grens van Nederland en België. Vanuit het bezoekerscentrum “De Wulp” verkenden we, gesplitst in twee groepen, het gebied. De kortere wandeling voerde langs de vegetatie van de beekoevers van de Dommelvallei. De grotere wandeling was bedoeld om zoveel mogelijk biotopen te laten zien in dit uitzonderlijk biodiverse gebied.

Dag 4: Om niet opnieuw te splitsen, maar met zijn allen een excursie te kunnen voltooien, werd besloten om, na een bezoek aan de Achelse Kluis en de kloostertuin, in plaats van het Leenderbos (het grootste deel van het gebied) de duinen en de bloemmakers van de Grootte Heide nader te bekijken. Dat bleek een goede keuze op deze zonnige dag. Planten (duinen paarsgekleurd door buntgras, in de zandige akker minuscule plantjes met namen als Kleine leeuwenklauw en Klein vogelpootje) en insecten (waaronder de larve van een mierenleeuw) waren prominent aanwezig.

's Avonds na ons gezellige restaurantbezoek was er, vanwege het geschikte weer, nog een optionele nachtzwaluwenexcursie naar De Malpie. Het enthousiasme van Kees en Michiel werd beloond, weldra liet de eerste nachtzwaluw zich horen en zien (in totaal werden 5 zangposten gehoord). En hoe werd dit alles ervaren? Deelnemer Michiel deelde zijn ervaringen in een spontane reactie, waaruit hier een (verkort) citaat:

“De midweek was heerlijk! Veel gezien, gekletst, mooie verhalen gehoord, veel geleerd over biotopen en samen gezellig een hapje en een drankje. Heel mooie omgeving rondom Valkenswaard met heel andere biotopen dan we hier (rond Gouda) vaak zien: vennen & heide en allerlei overgangen daartussen. En soms ook een stukje natuurontwikkeling. Ook dat levert een prachtig plekje op met (onverwachte) soorten.

Veel verschillende excursies gedaan: fietsend over de heide, struinend langs een visvijver, met de auto richting België voor een wandeling en zoektocht naar bronlibel (niet gevonden, te weinig zon), achter de huisjes kijken bij de nachtvlindervallen, of naar de Phegeavlinder, die nog geen 5 meter van een van de huisjes uitgebreid ‘hing’ te poseren (=rusten). De Phegeavlinder was één van ‘de doelsoorten’ in de categorie vlinders; in de loop van de week leverde dat geen ‘fotoshoot’ meer op, hooguit de opmerking: daar zit er alweer een. Daarnaast teveel soorten gezien om op te sommen. Kortom, een diverse week!”

Tot slot: ook ondergetekenden vonden het een geslaagde midweek in heel goede sfeer. Wij denken zelfs alweer een beetje over volgend jaar. Of je deze keer nu wel of niet mee bent geweest: heb je een idee voor een volgende bestemming, aarzel dan niet om je suggestie door te geven aan één van het organiserend drietal,

Kees Hendriks, Wil Sluis, Marjan Veerman

Grutto Leziria was weer in de polder Bloemendaal

Vorig jaar vertelde ik u in de Natuurvriend van september over de gezenderde grutto Leziria, die vorig jaar vanuit Guinee-Bissau naar de polder Bloemendaal was gevlogen om er te broeden en daarna was terug gevlogen naar West Afrika.

In de vroege ochtend van 19 maart van dit jaar bleek het dier weer te zijn teruggekeerd van haar overwinteringsgebied.

Grutto Leziria (foto Menno Kuiper)

Uit de zendergegevens bleek dat Leziria op 10 juni uit Nederland was vertrokken en via Portugal op 23 juni was aangekomen in Senegal/Guinee-Bissau. Daar verbleef ze ruim 6 maanden. Op 6 jan. van dit jaar ging ze vanuit Senegal terug naar Portugal waar ze ongeveer 2 maanden bleef in de Taagdeltta bij Lissabon. Op 3 maart ging ze verder op weg naar ons land. Al met al blijkt dat Leziria vanaf vertrek uit de polder Bloemendaal (10 juni 2023) tot ze er weer neerstreek (19 maart 2024) een afstand heeft afgelegd van ruim 11.000 km. Dat is 2 maal de vlucht tussen de polder Bloemendaal en Senegal (ca 10.000 km) en ca. 1000 km aan verplaatsingen in Portugal en Senegal/Guinee-Bissau.

Bron: Nieuwsbrief Weids Bloemendaal nr. 34, april 2024

Nieuws van de vlinderwerkgroep

Inmiddels ligt de eerste helft van 2024 alweer achter ons. Dus tijd voor een korte update van het nachtvlinderen op het Heempad en dat kwam dit jaar maar moeizaam op gang.

In maart zijn we, zoals gebruikelijk, op de derde vrijdag van de maand (15-03) gestart. Helaas stond er een vlagerig windje en bleef het bij slechts 1 vlinder (Variabele voorjaarsuil).

In april hadden we vanuit de KNNV bedacht dat we de Algemene Ledenvergadering (19-04) wel konden opleuken door aansluitend een nachtvlinderavond te houden. Helaas was het weer zo slecht dat er die avond niet gevlienderd kon worden.

In mei viel de derde vrijdag van de maand (17-05) ook in het water dus ook toen konden de lampen niet aan. Gelukkig kregen we in mei nog een herkansing omdat we in het kader van de week van de biodiversiteit op 31-05 een nachtvlindercafé hadden georganiseerd. Dit keer was het wel goed weer en waren zo'n 20 belangstellenden getuige van maar liefst 55 soorten nachtvlinders (23 micro's en 32 macro's). Hiervan waren 5 soorten nieuw voor het Heempad, waarvan het Groot Avondrood de meest aansprekende was.

Groot avondrood (foto Marcel Mikkers)

In juni was het de derde vrijdag (21-06) ook weer slecht. Maar een week later (28-06) was het wel prima weer. En omdat we de maand juni natuurlijk niet graag overslaan, hebben we de lampen die avond toch maar aangezet.

Kortzuiger

Bosrankdwergspanner

En dat was niet voor niets want ook deze avond hebben we 55 soorten waargenomen (25 micro's en 30 macro's). Dit keer zaten daar 9 nieuwe soorten voor het Heempad bij, waaronder de Kortzuiger (3 exemplaren en voor het eerst sinds 1999 weer op het Heempad waargenomen), de Bosrankdwergspanner, de Driehoekuil en de zeldzame Witkraagrietboorder. Op deze avond werden we ook verrast door het natuurverschijnsel van de 'Lichtende nachtwolken'.

Marcel Mikkers

Wandelen op oude grond

Wandelen in de Polder Bloemendaal is lopen op oude grond. De polder- het gedeelte ten noorden van de A12- is een typisch veenweidegebied dat op verschillende manieren het verleden weerspiegelt. Als gevolg van de ontginningen in de Middeleeuwen (mogelijk al in de 12^e eeuw) is het kenmerkende patroon ontstaan van afwateringssloten loodrecht op de zogenaamde "ontginningsbasis", de (huidige) Bloemendaalseweg. De Gouwe was indertijd een meanderend veenstroompje dat ontsprong bij een hoogveenbult ten westen van Boskoop en afwaterde op de Hollandse IJssel. Door de ontginning en daarop volgend de veenafgravingen klonk de bodem zoveel in dat de afstroom naar de IJssel niet meer goed ging. Een kade (de Winterdijk) parallel aan de Gouwe moest het ontgonnen land beschermen tegen overstromingen. Het doortrekken van de Gouwe naar de Oude Rijn in

de 13^e eeuw zorgde voor een verbeterde afwatering en een veilige vaarverbinding - want niet via de Noordzee- tussen de zuidelijke Nederlanden en het noorden. (zie ook www.diegoude.nl , Kavels en Hofsteden).

Het doel van de grootschalige ontginningen was akkerbouw mogelijk te maken om de groeiende bevolking te voeden. Maar door de inklinking en vernatting van de bodem werd de bodem ongeschikt voor akkerbouw. Vee werd geweid in de zompige, kruidenrijke graslanden die ontstonden.

De huidige polder verraad niet alleen het ontginningspatroon uit de Middeleeuwen. Uit de laatste eeuwen dateren onder meer (restanten van) eendenkooien, pestbosjes, houtkades. Het kleinschalige polderlandschap is rijk aan verschillende biotopen, wat gunstig is voor de biodiversiteit in het gebied.

Om het historische veenweidenlandschap te behouden en te herstellen is de Stichting Weids Bloemendaal (SWB) opgericht. Er is een wandelnetwerk aangelegd, door landaankopen is samen met percelen van Staatsbosbeheer een aaneengesloten weidevogelbeheergebied gevormd. Er loopt inmiddels een project bodemdaling waarbij geëxperimenteerd wordt met grondwaterbeheer met een onderwaterdrainagesysteem. Doel is om bodemdaling zo veel mogelijk te beperken en tegelijkertijd de beweiding van grasland mogelijk te houden en om een plasdras situatie voor de weidevogels te maken.

Een Vrijwilligersgroep verricht verschillende onderhoudswerkzaamheden zoals het onderhouden van de houtwallen of het opzetten van broeihopen voor ringslangen. Een laatste succes kan gemeld worden: op de broedvlotjes die door vrijwilligers zijn uitgezet zijn dit voorjaar 23 broedparen zwarte sterns geteld.

Voor meer informatie: www.stichtingweidsbloemendaal.nl.

Marjan Veerman

Vrijwilligers gezocht om vogels te tellen

De vogelwerkgroep is gevraagd om een Sovon telgebied voor watervogels over te nemen in de Groen-Blauwe zone incl. de Oostpolder (Westergouwe). De groep die dit gebied al vele jaren volgt is dit jaar gestopt. Er wordt maandelijks geteld van oktober t/m februari. Er zijn 13 telpunten in het gebied en we bezoeken het gebied dus 5 keer per telseizoen gedurende meerdere jaren. Voor meer informatie over het tellen van watervogels zoek via: <https://www.sovon.nl/tellen>

Bij voldoende belangstelling willen we een groep starten zodat je niet altijd mee hoeft. Idealiter tellen we met tenminste 3 personen. We stemmen uiteraard onderling af wat ieders bijdrage per seizoen wordt. Deelname is vrijwillig maar niet vrijblijvend omdat we op gemaakte afspraken moeten kunnen rekenen.

Wat heb je nodig? Een verrekijker en eventueel een telescoop of een camera als je die hebt. (KNNV Gouda e.o. heeft één telescoop).

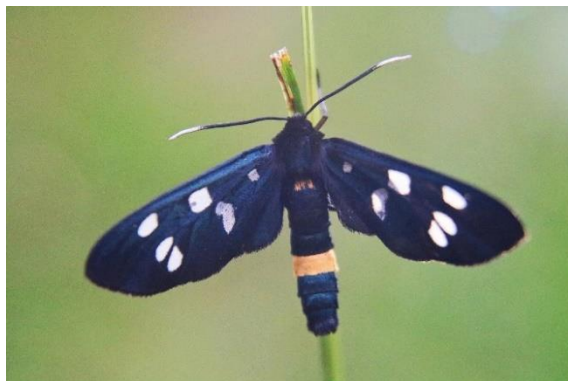
Twijfel je of je voldoende vogelkennis hebt? We proberen iedere telling een ervaren vogelaar in te zetten om o.a. kennis over te dragen. Het is daardoor ook een leuke manier om meer ervaring en kennis op te doen.

Meld je vóór 25 sep aan op mailadres vogelwerkgroepknnv@gmail.com als dit mogelijk iets voor jou is. We inventariseren eerst hoeveel mensen willen deelnemen. Dan kunnen we beter aangeven wat er van ieder gevraagd wordt als we verder gaan. Daarna besluiten we definitief of we hiermee verder gaan.

Interessant maar wil je eerst meer weten? Neem contact met ons op via korina.struint@gmail.com

Waarnemingen tijdens de midweek

Phageavlinder

Kolibrievlinder

Zuringspanner

Grote weerschijnvlinder

Bottercollybia

Gewoon zwavelkopje

Paarse korstzwam

Basiskwaliteit natuur

Hoe blijven “gewone” soorten planten, dieren en schimmels gewoon?

Het valt me het meest op in onze Goudse sloten: daar vind ik in tegenstelling tot vroeger nauwelijks leven. Dit, terwijl ik met mijn kleinzonen in een greppelsloot in Zwolle in één haal een rijkdom aan soorten vang. Lessen over het slootleven op het Heempad voorzie ik noodgedwongen van “materiaal” uit mijn eigen vijvers. Zelfs in het Natura 2000 gebied “Polder Stein Noord” zien we in ons jaarlijks onderzoek nauwelijks slootleven van betekenis.

Wat de landplanten betreft floreren brandnetels, distels, bramen, fluitenkruid en berenklauw geweldig, helaas ten koste van veel andere soorten en de daarvan afhankelijke organismen. Stikstof en o.a. daardoor natuurarmoede al om. We leven in een biodiversiteit crisis en Nederland haalt zijn eigen gestelde biodiversiteitsdoelen niet.

De aandacht in de media is vooral gericht op de achteruitgang van de natuur in de natuurgebieden. Maar de negatieve spiraal van natuurarmoede strekt zich ook breed uit in de natuur van het stedelijk en landelijk gebied, waar natuur niet de hoofdfunctie heeft. Daardoor gaan ook de meer algemene soorten achteruit. Dat is ernstig, want afname van biodiversiteit en natuurkwaliteit betekent minder water-, bodem en luchtkwaliteit, plaagonderdrukking van natuurlijke vijanden, bestuiving van gewassen en andere zgn. ecosystemediensten. Bovendien heeft een gezonde natuur een positieve invloed op het fysieke en mentale welzijn van mensen.

Bij natuurarmoede zijn de condities van de natuur beneden peil door vervuiling, vermesting, verdroging, versnippering etc. door de geringe mate van natuur inclusiviteit van landbouw, infrastructuur en inrichting openbare ruimte. Breng dat op orde en we komen een stap hoger, nl basiskwaliteit natuur (BKN), een concept dat meer en meer in de belangstelling staat. Om hier aan te werken is samenwerking nodig tussen natuurorganisaties, overheden, waterschappen, grondeigenaren en bedrijven. Het moet duurzaam vastgelegd worden in gebiedsvisies, processen en uitvoering. Er moet gelet worden op verbindingzones, vermindering meststoffen en bestrijdingsmiddelen, aanpassen van watersystemen, verhoging dynamiek en diversiteit, aanpak van exoten en herstel biotische kwaliteit. Maar we krijgen er dan veel voor terug. Naast de genoemde ecosysteemdiensten een veel prettigere leefomgeving in het stedelijk en landelijk gebied. Het is uitermate belangrijk voor het draagvlak om die voordelen van basiskwaliteit natuur aan het publiek duidelijk te maken. Naast heldere doelen stelt het “Kennisdokument Basiskwaliteit Natuur” (februari 2024) de op doelen gerichte maatregelen, de daarvoor nodige condities en evaluaties als eis. Monitoring is een belangrijk item. Er is een soortenlijst per landschapstype geformuleerd.

Natuurorganisaties als de onze spelen een belangrijke rol op verschillende gebieden. KNNV-Gouda e.o. en het IVN hebben goede contacten met gemeenten, waterschap, Staatsbosbeheer en provincie. Ze beïnvloeden daarmee het natuurbeleid. Gouda heeft plannen om koploper te worden wat biodiversiteit betreft, mede dank zij onze constante druk. Onze vrijwilligers doen aan onderzoek en bv via de app groep Natuur in Gouda worden vrijwel dagelijks waargenomen soorten via Waarneming.nl gedeeld. Via excursies, lezingen, cursussen en publieksactiviteiten doen we veel aan natuureducatie, waardoor we werken aan het nodige draagvlak. Wellicht kan ik over bv 5 jaar bij het scheppen in de sloot weer stekelbaarsjes, salamanderlarven, waterkevers, waterschorpioenen en ander moois vangen en zijn de sloten weer vol waterplanten.

Frans Kingma

Meeuwen met kleurringen in Gouda

Vogels zijn voor ons over het algemeen niet individueel herkenbaar. Al vóór de eerste wereldoorlog begon men vogels te voorzien van metalen pootringen. Dat werkte prima en wordt nu ook nog veelvuldig gebruikt. Het nadeel is dat om de ring af te lezen je de vogel dood of levend in handen moet hebben. Later is men vogels gaan ringen met een plastic ring die op afstand afleesbaar is. Het ringen heeft ons informatie geleverd over de migratie tussen broed- en overwinteringsgebieden, plaats-trouw tijdens een vogelleven en natuurlijk de vraag hoe oud een vogel kan worden. Tegenwoordig kan je ook vogels volgen met GPS.

Ik heb het afgelopen jaar vaak door de bebouwde kom van Gouda gefietst op zoek naar concentraties meeuwen. De meeuwen die ik wil aflezen moeten stilzitten en de poten moeten goed zichtbaar zijn. Plekken waar ik regelmatig succes had waren: de Nieuwe Gouwe Oostzijde tegenover 't Weegje, de Julianasluis en het Sluiseiland, de Goudse zijde van de Gouderakse brug en de Veerstal. Op de nokvorst van restaurant De Kleischuur zitten ook regelmatig grote groepen meeuwen.

Mijn rondje Gouda doe ik altijd op de fiets en ik heb verrekijker, telescoop en statief mee. Aangekomen scan ik de meeuwen snel met de verrekijker en ga daarna alle pootjes goed afzoeken. Een gekleurde meeuw heeft altijd een metalen ring om de andere poot. Exemplaren die op één poot staan en daar geen metalen ring aan hebben, zullen ook geen kleurring hebben. De telescoop wordt pas gebruikt als ik zie dat een meeuw een kleurring om heeft. Meestal sta ik vijf tot tien minuten op een plek met meeuwen. Ooit heb ik wel eens een half uur op het Sluiseiland staan wachten. De beoogde meeuw had een ring, alleen er groeide wat (on)kruid waar hij stond zodat ik de ring niet goed in beeld kreeg.

Heb je het geluk dat je een kleurring hebt afgelezen dan moet deze nog gemeld worden. De website <https://cr-birding.org/> is het startpunt. Op deze site kun je met soort vogel, soort ring en kleur van de ring het project vinden waar jouw vogel bij hoort. Vaak kan je de vogel ook via <https://cr-birding.org/> invoeren. Soms vraagt de ringer om een mail met de gegevens. Tevens voer ik mijn ringen in op waarneming.nl met als activiteit '(kleur)ring dragend', ook als ik de kleurring niet volledig heb kunnen aflezen. Hopelijk kijkt een andere vogelaar dan nog beter en kan hem wel aflezen. Na het invoeren van een ring op <https://cr-birding.org/> kan je meteen de levensloop bekijken van deze

vogel. Waar is zij/hij geboren, hoe oud is de vogel en waar is deze vogel nog meer gezien. Meldingen via de mail leveren vaak de levensloop op, al kan dat wel een paar weken duren. De soorten die ik tot nu in Gouda heb afgelezen zijn kok-, storm-, zilver- en Pontische meeuw.

Kokmeeuw (TXWC)

De meeuw met de witte ring/zwarte letters TXWC is een kokmeeuw, die in mei 2018 is geringd bij het Poolse plaatsje Turek. Dit mannetje was in zijn derde kalenderjaar (of ouder). Hij werd gevangen op een eiland in een meer waar een broedkolonie is. In juli 2021 werd zijn ring voor het eerst afgelezen in het Poolse Ceków, wat maar 24 kilometer van Turek ligt. In oktober 2022 zag ik hem voor het eerst in Gouda op een nokvorst op de Mercatorsingel. Ik zag hem weer in oktober en december 2023 en tweemaal in februari 2024 vanaf het dakterras en op het Gouwekanaal. Het lijkt erop dat TXWC de winters in Gouda doorbrengt.

De meeuw met de gele ring P:2GU is een Pontische meeuw, die in juni 2022 is geringd als pullus in Rogowo, Polen. In oktober 2022 is P:2GU voor het eerst gezien op Texel. In 121 dagen is hij vliegvlug geworden en heeft 859 kilometer gevlogen. In 2023 is P:2GU nog vijfmaal gespot, in maart in Almere, in april in Zevenhuizen (ZH) en juni in Gouda. In juli werd P:2GU gezien in Braunschweig, Duitsland en in november weer in Gouda. De vraag is natuurlijk of P:2GU heel 2023 in Nederland verbleef en een uitstapje maakte naar Duitsland of bewust even op bezoek is gegaan naar de geboortegrond. Pontische meeuwen gaan op zijn vroegst broeden in het derde kalenderjaar.

Pontische meeuw (P:2GU)

Wit JH511 is een mannetje stormmeeuw die eind augustus 2018 is geringd in de buurt van Stavanger, Noorwegen. Hij is daar met de hand gevangen als niet-vliegvlug jong. De eerste waarneming was in februari 2019 in Gouda bij de Veerstal tijdens een wintervogeltelling. In juli en augustus 2021, april 2022, mei, juli en september 2023 is JH511 telkens gezien in de buurt van Bergen, Noorwegen zo'n 190 kilometer ten noorden van zijn geboorteplek. In november en december 2023 zag hem ik weer op de Veerstal in Gouda. JH511 lijkt dus de zomer vaak door te brengen bij Bergen, Noorwegen en sommige winters in Gouda.

Zilvermeeuw (F:AZC)

De leukste ring die ik tot nu toe heb afgelezen is groen F:AZC, een dame zilvermeeuw. Dit kreeg ik terug op mijn eerste mail van de ringer uit Texel: *“Mooie melding van een vogel die we uit het oog lijken te verliezen! In 2015 geringd, vermoedelijk als rekrut (gezien de plek) waarvan het nest prompt mislukte, maar die in latere jaren eieren voor haar geld koos door elders, voor ons buiten beeld, te broeden. Zo te zien is ook de kust (goede afleeskans) niet haar eerste keus in de winter en we hebben zelfs nog geen enkele foto van dit dier, ondanks 22 waarnemingen. Kort en goed: nuttige melding en ik hoop dat je haar vaker weet terug te vinden.”*

F:AZC is in juni 2015 als adult op Texel geringd en die maand daar nog zeven maal gezien. In februari 2016 zat ze aan de kust bij Katwijk en in april bij Julianadorp. In de winter 2016/17 zat ze bij Callantsoog en in Rotterdam. In juli/augustus 2017 was ze weer aanwezig in de kop van Noord-Holland. Tot januari 2019 herhaalt zich dit patroon; 's zomers bij Den Helder, 's winters bij Katwijk. Wat ze tussen januari 2019 en oktober 2022 deed is niet bekend tot ze opdook in Gouda. In de laatste twee winters heb ik haar inmiddels 11 maal gezien bij de Gouderakse brug.

Tot zover mijn ervaringen van een jaar kleurringen zoeken in Gouda. Heb je zin om een keer mee te kijken/zoeken in Gouda, neem gerust in het najaar contact met mij op: hanskouwenberg@gmail.com.

Hans Kouwenberg
(Natuur en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard)

Onze gierzwaluwen

Zoals waarschijnlijk bij de meeste lezers inmiddels wel bekend is hebben wij jaarlijks bewoning in onze gierzwaluw nestkast.

Welnu, hier is het verslag van “onze” giertjes van 2024.

Waar we gewend waren dat ze elk jaar een voor een eind april of begin mei terugkwamen en met een roep aangaven: “we zijn er weer”, moesten we er dit jaar wel erg lang op wachten. Naarmate de tijd verstrijkt word je toch een beetje ongerust, leven ze nog.....? We moesten wachten tot 19 mei voor de eerste er was en de tweede kwam pas 23 mei. Pffff.

We hebben 2 kasten schuin onder elkaar en er wordt steeds alleen in de bovenste gebroed. Maar bij terugkomst zat er vaak één boven en één beneden, waarbij ze elkaar wel hoorden maar blijkbaar niet wisten hoe bij

elkaar te komen. Nadat we dat 2 nachten hadden aangekeken hebben we besloten de onderste kast af te sluiten. Daarna leek alles weer zoals vanouds. Op 1 juni kwam een eerste eitje, op 3 juni een tweede en op 6 juni zelfs een derde. Er werd braaf gebroed door beide ouders en dat resulteerde in een jong op 22 juni.

Op 25 juni zag ik iets kleins bewegen in een hoekje naast het nest, keek nog eens goed en jawel, zo'n piepklein roze jonkie lag daar te wriemelen. Ik heb de kast open gemaakt. De moeder bleef rustig zitten totdat ik haar bijna aanraakte met dat kleintje in mijn vingers. Toen vloog ze naar buiten. Het kleintje naast het grotere jong gelegd en ma was binnen 5 minuten terug en ging er braaf op zitten om het warm te houden.

Het ging verder heel voorspoedig. De jongen werden keurig gevoerd maar er bleef natuurlijk wel verschil in grootte tussen de kinderen. 3 dagen is best veel. Op 3 juni zagen we zelfs dat de grootste zich omkeerde en netjes een poepie buiten het nest deed. Het is mooi om te zien dat de ouders na het voeren ook meteen stofzuigen. Wat er rond het nest ligt wordt opgepakt en mee naar buiten genomen. Het derde eitje heeft nog lang in het nest gelegen maar is nooit uitgekomen. Uiteindelijk is het eruit gekieperd en op enig moment stuk gegaan en verdwenen.

De jongen groeien voorspoedig en alles gaat goed, totdat....er op de avond van 30 juli maar één ouder thuis komt.... Raar, want elke nacht is de hele familie samen en worden de kinderen steeds omarmd. Deze nacht zaten de kleintjes alleen in het nestje en de ene ouder zat er een stuk vandaan. Was er een gepakt door een slechtvalk ...?... of was hij of zij alvast vertrokken? Maar de kinderen hebben nog 3 en 5 dagen te gaan voordat ze uit kunnen vliegen. De vleugels moeten een stuk voorbij de staart reiken voor ze groot genoeg zijn.

En er moet nog flink getraind worden om de spieren sterk te maken voor de reis die een paar jaar duurt voor ze zelf gaan nestelen.

Een bedenkelijke toestand als er maar één ouder is om die hongerige kinders te voeden.

Wat er in ze om gaat...niemand zal het weten, maar de volgende nacht was er helemaal geen ouder meer te bekennen. Tja, dan moet je doen wat helemaal niet leuk is, maar hard nodig om de kinderen te redden..

We hebben ze gebracht naar vogelopvang De Wulp in Den Haag die zijn goed gespecialiseerd in het verzorgen en uit laten vliegen van gierzwaluwen.

Met bloedend hart, maar wetend dat ze in goede handen zijn, hebben we deze keer op een andere manier afscheid van "onze" giertjes genomen.

En nu maar afwachten wat 2025 ons gaat brengen.

Mariëtte en Rinus Coppens

Publieksactiviteiten

Vrijdag 20 sept.	Vleermuizenexcursie in de Goudse Hout (20.15-22.00) o.l.v. Niels de Zwarte locatie: parkeerplaats wielerbaan (Kale Jonkerpad) organisatie KNNV
Zaterdag 26 okt.	Nacht van de nacht (20.00-22.00) Locatie: parkeerterrein wielerbaan Organisatie: IVN
Zondag 3 nov.	Natuur op het Heempad (14.00-16.00) Thema: herfstactiviteiten Locatie: Heempad Organisatie: KNNV Frans Kingma

Fotoverantwoording

Titelpagina	Grote parasolzwam (foto Huig Bouter)
Pg. 11	foto's Marcel Mikkers
Pg. 14	fotopagina (foto's Wim Pijper)
Pg. 15	fotopagina (foto's Huig Bouter)
Pg. 19 en 20	foto's Hans Kouwenberg
Pg. 22 en 23	foto's fam. Coppens

Activiteitenprogramma

Voor de excursies die we per auto maken wordt van de meerijders een liftergeld gevraagd van 10 eurocent/km te verrekenen met de bestuurder. Voor excursies is het raadzaam om zich tevoren bij de contactpersoon aan te melden i.v.m. beschikbaarheid van auto's of annulering i.v.m. slechte weersomstandigheden via natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl. De KNNV is niet aansprakelijk voor ongevallen en beschadiging of verlies van eigendommen.

Zondag 15 sept. **Excursie rivierduin De Bol bij Lopik.**

De Bol bestaat uit een (schier)eiland met een duinkop, een strand en getijde geul met eb en vloed aan de rivier de Lek in de provincie Utrecht. Vanwege de tegenwoordig zeldzame combinatie van rivierbiotopen, heeft het gebied de status 'Aardkundig monument' verkregen. Soms kan het water in deze uiterwaard wat hoger staan, daarom hoge schoenen of laarzen.

Vertrek: 9.30 uur, Burgemeester Jamessingel, tegenover cinema Gouda. We rijden naar de Lekdijk West te Lopik, tegenover nummer 24 waar een klein parkeerplaatsje is.

Excursieleider Kees Hendriks

Aanmelden: cahendriks@hetnet.nl

Vrijdag 20 sept. **Vleermuizenexcursie in de Goudse Hout**

Onder leiding van Niels de Zwarte gaan we op zoek naar foeragerende en baltende vleermuizen. In september zijn alle jongen groot geworden en de kraamkolonies zijn uiteen gevallen. De kans om vleermuizen te horen en zien, is daarom erg groot in deze periode. Met de winter op komst zijn alle vleermuizen druk bezig met insecten vangen en eten: hoe meer er nu gegeten wordt, hoe groter de overlevingskansen zijn straks tijdens de winterslaap.

Maar er gebeurt meer in augustus tot en met oktober: dat is de paartijd.

Daarvoor baltsen de mannetjes om vrouwtjes te lokken en het territorium af te bakenen. Sommige soorten doen dat vliegend, anderen vanaf een vaste plek op een boom of een gebouw. We hopen deze avond daarom verschillende soorten activiteiten waar te nemen.

Om 20.15 uur verzamelen we op de parkeerplaats van de wielervedbaan (Kale Jonkerpad) in de Goudse Hout

Zaterdag 19 okt.   **Vogelexcursie Buytenpark Zoetermeer**

In oktober is de vogeltrek als het goed is lekker op gang. In het Buytenpark is er goede kans op soorten als koperwieken, kramsvogels en kepen.

Vertrek: 9:00 uur tegenover NS station Gouda (Bloemendaal zijde) en

Cinema: Burg. Jamessingel.

Excursieleider: Marius van Rouwendal.

Aanmelden: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

Zaterdag 2 nov.   **Paddenstoelenexcursie Bredius Park Woerden**

Door de ligging langs de Oude Rijn, waardoor het landgoed Bredius een kleibodem heeft, en door de aanwezigheid van veel oude bomen, komen hier veel bijzondere paddenstoelen voor, de zogenaamde kleibos paddenstoelen. Zolang het niet echt gevroren heeft is er genoeg kans om paddenstoelen te vinden. Enkele voorbeelden van bijzondere soorten die we mogelijk zien zijn de Netstelige heksenboleet, de Grote molenaar of de Bruine kleibosgordijnzwam. Anja Knijff van de Werkgroep Paddenstoelen (KNNV Woerden) zal onze excursieleider zijn.

Vertrek: per trein vanaf station Gouda, vertrek 9.19 uur (NS Sprinter richting Uitgeest) spoor 3. De excursie start om 10.00 uur bij NME-Centrum InBredius, Kievitstraat 42, 3443 BG Woerden (op landgoed Bredius).

Contactpersoon: Marjan Veerman

Aanmelden: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

Woensdag 13 nov.   **Lezing over reptielen en amfibieën**

De lezing wordt gegeven door Richard Struijk (senior projectleider bij RAVON). Twee thema's komen aan bod: zijn Stierslangen en andere exotische reptielen in het wild in Nederland een bedreiging voor onze inheemse reptielen en welke rol spelen ecoducten bij de verspreiding van reptielen en amfibieën?

De lezing vindt plaats in het infocentrum aan het Heempad en begint om 20.00 uur

Zaterdag 23 nov.   **Vogelexcursie Donkse Laagten**

In dit Natura 2000 gebied in de Alblasserwaard gaan we op zoek naar vogels in de late herfst. De polders vormen een cultuurhistorisch waardevol veenweidegebied met veel sloten en her en der oude knotwilgen. We verplaatsen ons deels te voet, deels met de auto.

Vertrek: 9:00 tegenover NS station Gouda (Bloemendaal zijde) en Cinema: Burg. Jamessingel.

Excursieleider: Vogelwerkgroep.

Aanmelden: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

Woensdag 11 dec.   **Lezing over zoetwatervissen inventariseren**

De lezing wordt gegeven door Frank Herfs van de Studiegroep Vissen van Natuurlijk Delfland. Hij geeft ons niet alleen een kijk op de diversiteit aan vissen, maar ook hoe zijn studiegroep deze inventariseert met diverse vangtechnieken in de sloten en singels van Delfland.

De lezing wordt gegeven in het infocentrum aan het Heempad, aanvang 20.00 uur

Donderdag 2 jan.   **Nieuwjaar strandwandeling**

We beginnen het nieuwe jaar met een wandeling langs het Wassenaarse strand richting Katwijk en na een stevige klim door de duinen terug. We beginnen met een warm drankje bij restaurant de "Badmeester" aan de Wassenaarse Slag.

Vertrek: 9:00 uur tegenover NS station Gouda (Bloemendaal zijde) en Cinema: Burg. Jamessingel.

Excursieleider: Frans Kingma

Aanmelden: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

Woensdag 8 jan.   **Nieuwjaarsborrel**

We houden onze traditionele nieuwjaarsborrel in het Infocentrum aan het Heempad. We horen graag uw natuurervaringen van het afgelopen jaar. De laptop en beamer zijn aanwezig, aanvang 20.00 uur

Zaterdag 18 januari   **Vogelexcursie naar de Willeskop**

Natuurgebied De Willeskop is gelegen in de Lopikerwaard nabij Oudewater. Dit waterrijke gebied tussen de polders biedt aan een diversiteit van vogels een schuil-, slaap- of foerageerplaats. Het wordt een wandeling van ca. 8 km. Hou rekening met drassige paden in natte periodes.

Vertrek: 9:00 uur tegenover NS station Gouda (Bloemendaal zijde) en Cinema: Burg. Jamessingel.

Excursieleider: Vogelwerkgroep.

Aanmelden: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

**De Natuurvriend is het orgaan van de afdeling Gouda en omstreken van de natuurvereniging KNNV.
Het verschijnt drie maal per jaar.**

**Afzender/ledenadministratie
Lage Gouwe 112
2801 LK Gouda**